

באותו אופן אנו יכולים לעמוד על המבטא גם דרך מלים עבריות שנכתבו בצורה לועזית. שכן שוב, הצורה בה תיכתב המלה הלועזית יכולה ללמד אותנו איך הכותב הגה אותה. כך למשל אנו יודעים שהתרגום היוני של התורה המכונה 'תרגום השבעים', נכתב על ידי מי שדיבר במבטא ספרדי. זאת כיון ששמות של מקומות ואנשים בדרך כלל אינם מתורגמים ליוונית אלא נכתבו בעברית (כמו בתרגום אונקלוס) ובאותיות יווניות. הרי שאם הכותב דיבר במבטא אשכנזי, הוא היה צריך לכתוב את אַבְרָהָם – AVROHOM. ולהשתמש באות הלועזית O כדי לנקד את הקמץ. אבל בפועל מנוקד הקמץ עם A שנשמעת כמו פתח. וכן בשמות כמו אֶלְעָזָר – ELAZAR, קֶדֶשׁ – CADES, תִּרְצָה – THERSA⁸⁵, בָּשָׁן – BASAN ועוד [כלומר, הכתיב שם הוא כמו אֶלְעָזָר, קֶדֶשׁ, תִּרְסָה, בָּשָׁן]. וראה על כך במכתבו של הרב ר' שבתי בוחבוט רב העיר ביירות לרבי עובדיה הדאיה בשו"ת ישכיל עבדי (או"ח, ח"ב, סי' ג).

אמנם אם נעיין היום איך כותבים האשכנזים באנגלית מלים עבריות במבטא אשכנזי, הרי הם כותבים חֶתָן Chosson (חֹתָן), סְפָרִים – SEFORIM (סְפֹרִים) וכדומה. הרי אומר, הם משתמשים באות הלועזית O כדי לנקד את הקמץ ולא ב-A שהיא עבורם ניקוד של פתח.

מתרגום השבעים נדלג לוויכוח המפורסם שנערך לפני קרוב לשמונה מאות שנה בין רבי יחיאל מפריס שהיה בסוף דור הראשונים, לבין המומר דונין הידוע לשמצה. ובכן דונין זה כתב עבור השלטונות סקירה על התלמוד שהיתה כתובה כמובן בלועזית. תזכיר זה נשתמר עד ימינו, והמלים העבריות שצוטטו בו נכתבו בהברה ספרדית⁸⁶. הוא כותב שם למשל את שמות ששה סדרי משנה, היינו זרעים מועד נשים ישועות (הוא סדר נזיקין) קדשים טהרות. והוא מאיית אותם כך; ZRAYM (זֵרָאִים), MOHED (מוֹהֵד), NASSYM (נָשִׁים), JESSUHOZ (יְשׁוּהוֹת⁸⁷), KAZASSIM (קִדְשִׁים⁸⁸), TEAROD (טְהָרוֹד). וכמו כן יש שם עוד מלים רבות אותן הוא מנקד בהברה ספרדית, דוגמת פִּרְשָׁה, רִבְנָן, עֲבוֹד-זָרָה, סְדָרִים, פְּרָקִים, הֶלְכָה, מְלָאכָה-מֶנֶח.

מלבד עניין הניקוד, ישנם דברים נוספים הניתנים ללמוד מתעתיקים כאלו; האות הלועזית Z שהוא כותב במקום תי"ו ודל"ת רפות מלמדת אותנו שבאותם זמנים עדיין ביטאו במלים מסוימות את הדל"ת הרפה שנשמעת דומה מאוד לזי"ן, ולכן הוא כותב קִזְשִׁים, עֲבוֹדִזָּרָה, סְזָרִים⁸⁹. כמו כן המלה 'הלכה' אותה הוא הגה בכ"ף דגושה שלא כמו היום. אבל לענייננו, העובדה היא שהוא מנקד בקביעות את הקמץ באות A, והיינו שבדורו היו הוגים אותה כפתח. לעומת זאת, כשגויים בני ימינו מתעתיקים מילים ששמעו במבטא אשכנזי, הם מתעתיקים את הקמץ כמובן בתנועת O.

85. והיינו השם תְּרֻזָּה הנהוג עד היום בין הגויים. כאן רואים גם כן שהצד"י בפי המתרגם היתה כמו אצל התימנים, היינו סוג של סמך קשה.

86. הציטוטים מובאים ממאמרו של ילון 'הגייה ספרדית בצרפת הצפונית', עמ' 20, ראה לעיל הערה 14.

87. בתי"ו רפה, ולכן הוא מציין אותה עם האות Z.

88. הקו"ף של קדשים מנוקדת בתנועת A, דהיינו קמץ רחב, כמו שהוא מנוקד בתורה כשאין ה' הידיעה לפני מילת 'קדשים' (ראה לדוגמא שמות כט, לז; ל, י).

89. אבל לא בכל המלים, הדל"ת של מועד דגושה אצלו וכן טְהָרוֹד שהוא מסיים אותה בדל"ת דגושה במקום בתי"ו. תופעה זו של דל"ת במקום תי"ו היתה קיימת בלשונם של יהודי אירופה עד טרום השואה. ואפילו היום אנו אומרים דָּלָד במקום דל"ת.